

การสร้างอิทธิพลทางการเมือง

จากแนวความคิด (Concept) ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ การเมือง (Politics) นั้นเป็นเรื่องของ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของรัฐ, สถาบันการปกครอง, อำนาจในการปกครอง, ความขัดแย้ง, การตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายสาธารณะ, ผลประโยชน์, ระบบการเมือง, การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคมตลอดจนถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมือง ในด้านอื่น ๆ เช่น การเลือกตั้ง, การปฏิบัติ, การบริหาร, การเคลื่อนไหวของฝูงชนและอื่น ๆ ๑

ด้วยเหตุนี้เองมนุษย์จึงไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้จากการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองได้ เพียงแต่จะเป็นไปในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปในรูปต่าง ๆ และปริมาณมากน้อยไม่เท่ากันเท่านั้นเอง ดังเช่นที่จะพิจารณาการเมืองในลักษณะที่เป็นแง่มุมหนึ่งของชีวิต (The political side of life) ซึ่งสัมพันธ์กับการจัดสรรคุณค่าของสังคมของ David Easton อาจแบ่งได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นไปในลักษณะ

- ก. ในระบบ อาทิเช่น การเลือกตั้ง, กลุ่มผลประโยชน์, พรรคการเมือง ฯลฯ
  - ข. นอกกระบวน อาทิเช่น การใช้กำลังรุนแรงทางการเมือง, การใช้อำนาจอันแท้จริงอยู่เบื้องหลัง (Power behind the scene) เป็นต้น
- ถ้าจะพิจารณาการเมืองเป็นไปในลักษณะของการแสวงหาอำนาจแล้ว Dahl ได้เสนอความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเมืองนั้นอาจแบ่งออกเป็น ๒
- ก. Apolitical Strata หรือพวกที่ไม่สนใจการเมืองหรือไม่ได้มีบทบาททางการเมือง แต่อาจจะมีส่วนร่วมในทางการเมือง อาทิ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น
  - ข. Political Strata หรือพวกที่สนใจการเมืองหรือมีบทบาททางการเมือง ซึ่งอาจ

---

๑ ดูรายละเอียดในบทที่ ๑

๒ Robert A. Dahl, op.cit., p. 56.

จำแนกได้ เป็น

ข.๑ ผู้นำที่มีอำนาจทางการเมือง (Leaders)

ข.๒ ผู้ที่สนใจทางการเมืองแต่ไม่ได้เป็นผู้นำทางการเมือง (Non-Leaders)

บุคคลที่อยู่ในฐาน Political Strata นี้เองจะเป็นบุคคลที่แสวงหาอำนาจ (Power-Seekers) เพื่อที่จะให้ใครมาซึ่งอำนาจสูงสุด (Powerful) ในทางการเมือง เป็นต้น

บทบาทของการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของตำรวจไทย

ตำรวจในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบทางการเมืองตลอดจนมีอำนาจ กำลังคน กำลังอาวุธ จึงส่งผลให้ ตำรวจกับการเมือง เป็นสิ่งผูกพันกันอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ลักษณะของความสัมพันธ์ประการหนึ่งในแทบทุกประเทศต้องเผชิญอยู่แม้แต่ในบางประเทศที่พัฒนาแล้วก็คือ ตำรวจเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในลักษณะ Political Strata เสียเอง^๓ เพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ต่าง ๆ จากการเมือง ในลักษณะวิธีการต่าง ๆ กัน อาทิเช่น การใช้กำลังคนกำลังอาวุธที่ตำรวจมีอยู่ในการแสวงหาและพิทักษ์รักษายุทธประโยชน์ทางการเมืองของอิမ် เดอร์ในเยอรมัน และการกระทำเช่นเดียวกันของประธานาธิบดีมากอสในฟิลิปปินส์ เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทยนั้น การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของข้าราชการไทยเป็นไปในลักษณะคือ^๔

- ก. เป็นการขยายฐานอำนาจทางการเมือง
- ข. เป็นการวางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ในอาณาเขตของการเมือง (Political Sphere) ระหว่างผู้ปกครองและกลุ่มอื่นกับกลุ่มตน
- ค. เป็นตัวทำให้เกิดความสมดุลระหว่างนิติบัญญัติ, บริหาร และตุลาการ
- ง. เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม

^๓ John Coatman, op.cit., pp. 157-158.; Bruce Smith, op.cit., p.8.

^๔ ปรีดี บุญซื่อ, "ราชการบริหารกับการเมืองไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (ฉบับนิสิตนักศึกษา), ฉบับที่ ๕ (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓), หน้า ๔๓ - ๔๕.

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นตำรวจในฐานะข้าราชการหน่วยหนึ่งจึงอาจสรุปบทบาทของการสร้างอิทธิพลทางการเมือง (ในลักษณะ Political Strata) ของตำรวจไทย โดยจำแนกการวิเคราะห์ได้เป็น ๒ กรณีด้วยกันคือ

๑. การมีอำนาจทางการเมืองโดยตรง (Direct Power)

๒. การมีอำนาจทางการเมืองโดยทางอ้อม (Indirect Power) อันได้แก่

๒.๑ นายตำรวจบางคนมีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองอย่างแท้จริงหรือมีอำนาจแท้จริงอยู่เบื้องหลัง (Power behind the scene)

๒.๒ นายตำรวจบางคนมีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง

๑. การมีอำนาจทางการเมืองโดยตรงหรือการที่นายตำรวจบางคนดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

กิจการตำรวจนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยการเคลื่อนย้ายอำนาจจากกษัตริย์มาสู่กลุ่มข้าราชการ ปรากฏว่ามีนายตำรวจหลายคนได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือน ดังต่อไปนี้

๒.๑ นิติบัญญัติ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ปรากฏว่ามีนายตำรวจประจำการและนอกประจำการ เป็นสมาชิกรัฐสภาทั้งที่ได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งดังต่อไปนี้.

ก. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากการแต่งตั้งและเลือกตั้งทั่วไปทั้งสิ้น ๑๔ ครั้ง ปรากฏว่ามีนายตำรวจได้รับการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้คือ ๕

ก.๑ คณะผู้แทนราษฎรชั่วคราว (๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕, แต่งตั้ง)

๑) พ.ต.อ.พระยามูเรศณรงค์กิจ (อธิบดีกรมตำรวจ)

๒) พ.ต.ท.หลวงแสงนิติศาสตร์

---

๕ การเลือกตั้ง ๕ สิงหาคม ๒๔๘๘, ๕ มิถุนายน ๒๔๙๒, ๒๖ มกราคม ๒๕๐๔, ๔ เมษายน ๒๕๐๘, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องลาออกจากข้าราชการประจำ

ก.๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒, เลือกตั้ง)

๑) ร.ต.ค.บุญแถม ปิคยานนท์ (สระบุรี)

ก.๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๒, เลือกตั้ง)

๑) ร.ต.อ.เสวียน โอสดานุเคราะห์ (พระนคร เขต ๒)

๒) ร.ต.อ.พุ่ง ระงับภัย (นนทบุรี)

ก.๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑, เลือกตั้ง)

ไม่มีนายตำรวจได้รับการเลือกตั้ง

ก.๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕, เลือกตั้ง)

๑) ร.ต.ท.เสวตร ชุมแสงวาปี (ขอนแก่น เขต ๒)

๒) ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ (เลย)

ก.๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๕, เลือกตั้ง)

๑) ร.ต.อ.ภิเศก พรหมายน (พระนคร เขต ๓)

๒) ร.ต.อ.อภัย สงเคราะห์ราษฎร (พระนคร เขต ๔)

๓) ร.ต.อ.เขม อินทกนก (นครราชสีมา เขต ๔)

๔) ร.ต.ท.สุรียน ไรวา (นราธิวาส)

๕) ร.ต.ต.ฉลาด ชุนทรานนท์ (พัทลุง)

๖) ร.ต.สวัสดิ์ ศรีอุดมพร (ศรีสะเกษ เขต ๒)

๗) พ.ต.ท.พิชัย บิฉวันนาค (สุราษฎร์ธานี)

ก.๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑, เลือกตั้ง)

๑) ร.ต.อ.ภิเศก พรหมายน (พระนคร เขต ๓)

๒) ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ (เพชรบุรี)

๓) ร.ต.อ.หวล มุศตาทหารรัฐ (สงขลา)

๔) พ.ต.ต.หลวง เจริญตำรวจการ (อุทัยธานี)

ก.๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒, เลือกตั้งเพิ่มเติม)

ไม่มีนายตำรวจได้รับการเลือกตั้ง

ก.๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕, เลือกตั้ง)

- ๑) พ.ต.ต.สงกรานต์ อุกมสิทธิ์ (เพชรบูรณ์)
- ๒) ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล (เลย)
- ๓) พ.ต.อ.พจน์ นิลวัฒนานนท์ (สุราษฎร์ธานี)
- ๔) พ.ต.ต.หลวง เจริญตำรวจการ (อุทัยธานี)

ก.๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐, เลือกตั้ง)

- ๑) พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์ (ชัยนาท)
- ๒) ร.ต.อ.เปี่ยม บุญไชยติ (นครราชสีมา)
- ๓) ร.ต.ท.สุรียน ไรวา (นราธิวาส)
- ๔) พ.ต.ต.สงกรานต์ อุกมสิทธิ์ (เพชรบูรณ์)
- ๕) ร.ต.ต.ชัยชาญ งามสง่า (เพชรบูรณ์)
- ๖) ร.ต.อ.ปราณีต กลิ่นโกสุม (สงขลา)

ก.๑๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐, เลือกตั้ง)

- ๑) จ.ส.ต.กรี บุญเสรีรัฐ (พิจิตร)
- ๒) ร.ต.ต.ชัยชาญ งามสง่า (เพชรบูรณ์)

ก.๑๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒, เลือกตั้ง)

- ๑) ร.ต.อ.ดร.วิชัย ฉายประเสริฐ (นครสวรรค์)
- ๒) พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ (นครศรีธรรมราช)
- ๓) จ.ส.ต.อนันต์ เรืองกุล
- ๔) พ.ต.ต.ทวี วิชัยศิริ
- ๕) พ.ต.ท.บุญเลิศ เลิศปรีชา
- ๖) ร.ต.อ.สุรัตน์ โอศถานุเคราะห์
- ๗) พ.ต.ต.สงกรานต์ อุกมสิทธิ์

ก.๑๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๘, เลือกตั้ง)

๑) พ.ศ.ท.บุญเลิศ เลิศปริชา

๒) จ.ส.ต.อนันต์ เรืองสกุล

๓) จ.ส.ต.บานิตย์ พรหมมานนท์

ก.๑๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘, เลือกตั้ง)

๑) พ.ศ.ท.บุญเลิศ เลิศปริชา

๒) พ.ศ.อ.กฤษณ์ สังขทรัพย์

๓) จ.ส.ต.มานิตย์ พรหมมานนท์

๔) จ.ส.ต.อนันต์ เรืองสกุล

๕) พ.ศ.ต.อราม จงสวัสดิ์

๖) ร.ต.อ.มานัส ฐานลิน

๗) ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์

๘) ส.ต.ท.ผอง เกษสัน

ข. สมาชิกวุฒิสภา และพจนสภา การแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาและพจนสภานับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน มีนายตำรวจได้รับการแต่งตั้งดังต่อไปนี้

ข.๑ สมาชิกวุฒิสภา (๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖, แต่งตั้ง)

๑) พ.ศ.อ.พระยาอนุสรฐกรการ (อธิบดีกรมตำรวจ)

๒) พ.ศ.ท.หลวงอภุชย์ เกษจรัส (รองอธิบดีกรมตำรวจ)

ข.๒ สมาชิกพจนสภา (๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕, เลือกตั้ง)

๑) พ.ศ.ท.ชัน วัศมิตต์

๒) พ.ศ.อ.พระพิจารณ์ พลกิจ

ข.๓ สมาชิกวุฒิสภา (๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖, แต่งตั้ง)

๑) พ.ศ.ต.ชัน วัศมิตต์

ข.๔ สมาชิกวุฒิสภา (๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕, แต่งตั้ง)

๑) พ.ศ.ท.กระเมียร ศรีदानนท์

- ๒) พล.ต.ต. โชติ โชติชนาภิบาล
  - ๓) พล.ต.ท. ทม จิตรวิมล
  - ๔) พล.ต.ท. ผาศ ตุงกสมิต
  - ๕) พล.ต.อ. เภา ศรียานนท์
  - ๖) พล.ต.อ. พิชัย กุลละวณิชย์
  - ๗) พล.ต.ต. หลวงพิริตธุรการ
  - ๘) พล.ต.ท. พระพนิจนคคี
  - ๙) พล.ต.อ. เยื้อน ประภาวัต
  - ๑๐) พล.ต.อ. ละม้าย อุทธยานานนท์
  - ๑๑) พล.ต.ท. หลวงวิพิตกลชัย
  - ๑๒) พล.ต.ต. หลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท
- ข.๕ สมาชิกวุฒิสภา (๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖, แต่งตั้ง)
- ๑) พล.ต.อ. กระจ่าง ศรีสุทนต์
  - ๒) พล.ต.จ. ทม จิตรวิมล
  - ๓) พล.ต.อ. ไสว ไสวแสนยากร
  - ๔) พล.ต.ท. สง่า กิตติขจร
- ข.๖ สมาชิกวุฒิสภา (๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐, แต่งตั้ง)
- ๑) พล.ต.ท. จำรัส มัญญานนท์
  - ๒) พล.ต.ต. ชัย ขวางกูร
  - ๓) พล.ต.อ. หลวงชาติตระการโกศล
  - ๔) พล.ต.ต. ชุมพล โลหะชาละ
  - ๕) พล.ต.ท. ศอศักดิ์ ยมมาศ
  - ๖) พล.ต.ท. พจน์ เกษะนันท์
  - ๗) พล.ต.ท. พิชัย กุลละวณิชย์

๔) พล.ต.ท. เยื่อน ประภาวัต

๕) พล.ต.ต. สง่า กิตติขจร

๑๖) พล.ต.ต. ศรีสุข มหินทรเทพ

ข.๗) สมาชิกวุฒิสภา (๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒, แต่งตั้งเพิ่มเติม)

๑) พล.ต.จ. ปราโมทย์ จงเจริญ

๒) พล.ต.ท. สงวน จิตกาลาน

ข.๘) สมาชิกวุฒิสภา (มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔, แต่งตั้ง)

๑) พล.ต.ต. บล. เจริ สุกข์ทัย

๒) พล.ต.ท. ทอศักดิ์ ยมมาต

๓) พล.ต.อ. พิชัย กุลละวณิชย์

๔) พล.ต.ท. สมอง อภัยวงศ์

ค. สมาชิกสภานิติบัญญัติและสมาชิกสภาข้าราชการ รรรมนูญ มีนายตำรวจได้รับการแต่งตั้ง

ต่อไปนี้

ค.๑) กรรมการสามัญแก้ไขรัฐธรรมนูญ (๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕, แต่งตั้ง)

๑) พล.ต.ท. ทบ จิตรวิมล

๒) พล.ต.ท. เภา ศรียานนท์

๓) พล.ต.อ. พิชัย กุลละวณิชย์

๔) พล.ต.ท. พระพิณจันทน์

ค.๒) สมาชิกสภานิติบัญญัติและสมาชิกสภาข้าราชการ รรรมนูญ (๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒,

แต่งตั้ง)

๑) พล.ต.จ. กระเชียร ศรีสุทนต์

๒) พล.ต.ต. จำรัส มัดธุกานนท์

๓) พล.ต.ต. ฉัตร หนูนุกัถ์

๔) พล.ต.อ. หลวงชาติตระการโกศล

- ๕) พล.ต.จ.ธัญ อังสุโชติ
- ๖) พ.ต.อ.ศอศักดิ์ ยมมาศ
- ๗) พล.ต.ต.บรรดิษฐ์ เวียงตระภูด
- ๘) พล.ต.ต.ประจวบ กীরติบุตร
- ๙) พล.ต.ต.ประชา บูรณอนันต์
- ๑๐) พ.ต.อ.พจน์ เกษะนันท์
- ๑๑) พ.ต.อ.พยงค์ สมิทธิ
- ๑๒) พ.ต.อ.ไมตรี บ้านเย็น
- ๑๓) พล.ต.ต.เยื้อน ประภาวัต
- ๑๔) พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์
- ๑๕) พ.ต.อ.ศรีสุข มหินทรเทพ
- ๑๖) พ.ต.ท.สง่า กิตติขจร
- ๑๗) พ.ต.อ.สำราญ กวีศิริ
- ๑๘) พล.ต.อ.ไสว ไสวแสนยากร
- ๑๙) พล.ต.ท.ประเสริฐ รุจิรวงศ์

ค.๓ สมาชิกสภากร่างรัฐธรรมนูญ (๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, แต่งตั้ง เพิ่มเติม)

- ๑) พ.ต.อ.ชุมพล โลหะชาละ

ค.๔ สมาชิกสภานิติบัญญัติ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งทางอ้อมเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ แต่ตรา
กฎหมายภายหลังวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ปราบกฏว่ามีนายตำรวจได้รับการเลือกตั้งจาก
สมาชิกสภาแห่งชาติ ถึงรายนามต่อไปนี้

- ๑) พล.ต.ท.จำรัส บังคดารัตน์
- ๒) พล.ต.ต.ชวลิต ปราบดีประชาชน
- ๓) พล.ต.ท.ณรงค์ มหานนท์
- ๔) พล.ต.ต.มันเทิง ถิ่นปานาศแสนยากร
- ๕) พล.ต.ต.ประกอบ วีรพันธ์

- ๖) พ.ต.ท.ประจักษ์รา บุญนาค
- ๗) พ.ต.ท.พจน์ เกษะนันท์
- ๘) พ.ต.ท.วิสิษฐ์ เกษภูงธร
- ๙) พ.ต.อ.ยงสุข กมลาคัน
- ๑๐) พ.ต.ท.วิฑูรย์ ยะสวัสดิ์
- ๑๑) พ.ต.ท.ศิริสุข มหินทร เทพ
- ๑๒) พ.ต.ท.สุทัศน์ สุขุมวาท
- ๑๓) พ.ต.ท.สุรพล จุลละพราหมณ์
- ๑๔) พ.ต.ท.อารีย์ กะวีบุตร
- ๑๕) พ.ต.ท.เอก สารสิน

๒.๒ บริหาร ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาปรากฏว่ามี คณะรัฐบาลรวมทั้งสิ้น ๓๕ คณะ ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารประเทศ ในคณะ รัฐมนตรีทั้งหมดดังกล่าวมานี้มีนายกรัฐมนตรีประจำการและนอกประจำการและนายทหารที่ย้ายมาดำรง ตำแหน่งสำคัญในกรมตำรวจดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๕

รายชื่อ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง	คณะรัฐมนตรีชุดที่
๑. พ.ต.อ.หลวงอดุลย์ เกษจรัส	มหาดไทย (ช่วย)	๘(๒๖ มี.ค.๒๔๘๐ - ๑๖ มี.ค.๒๔๘๑)
รองอธิบดีกรมตำรวจ	มหาดไทย (ช่วย)	๙(๑๖ มี.ค.๒๔๘๑ - ๖ มี.ค. ๒๔๘๕)
พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๗๘	มหาดไทย	๑๐(๗ มี.ค.๒๔๘๕ - ๑ มี.ค. ๒๔๘๗)
อธิบดีกรมตำรวจ	มหาดไทย	๑๒(๓๑ มี.ค.๒๔๘๘ - ๑๗ ก.ย.๒๔๘๘)
พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๘๘	รองนายกรัฐมนตรีและ- สาธารณสุข	๑๓(๑๗ ก.ย.๒๔๘๘ - ๓๑ มี.ค.๒๔๘๙)

รายชื่อ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง	คณะรัฐมนตรีชุดที่
๒. พล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ วิชาการเพื่ออธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ. ๒๔๘๕	กลาโหม (ชาย)	๑๒(๓๑ ส.ค.๒๔๘๔ - ๑๓ ก.ย.๒๔๘๔)
๓. พล.ต.อ. แก้ว ศรียานนท์ รองอธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๔ อธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๕๐๐	ลอย มหาดไทย (ชาย) มหาดไทย (ชาย) கட்சி (ชาย) มหาดไทย	๒๕(๒ ข.ค.๒๔๘๔ - ๒๓ มี.ค.๒๔๘๕) ๒๕(๑๑ ส.ค.๒๔๘๔ - ๒๓ มี.ค.๒๔๘๕) ๒๖(๒๔ มี.ค.๒๔๘๕ - ๒๖ ก.พ.๒๕๐๐) ๒๖(๑๐ ก.พ.๒๔๘๓ - ๕ ส.ค.๒๔๘๔) ๒๗(๒๑ มี.ค.๒๕๐๐ - ๑๖ ก.ย.๒๕๐๐)
๔. พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล	ลอย เกษตร (ชาย) เกษตร (ชาย) สหกรณ์ (ชาย) เกษตร (ชาย)	๒๕(๒ ข.ค.๒๔๘๔ - ๒๓ มี.ค.๒๔๘๕) ๒๕(๑๑ ส.ค.๒๔๘๔ - ๒๓ มี.ค.๒๔๘๕) ๒๖(๒๔ มี.ค.๒๔๘๕ - ๒๖ ก.พ.๒๕๐๐) ๒๖(๓๑ ก.ค.๒๔๘๕ - ๑๒ ส.ค.๒๔๘๖) ๒๗(๒๑ มี.ค.๒๕๐๐ - ๑๖ ก.ย.๒๕๐๐)
๕. พ.ต.ต.สงกรานต์ อุกมสิทธิ์	ลอย ศึกษาริการ (ชาย) มหาดไทย (ชาย)	๒๓(๑๓ มี.ย.๒๔๘๓ - ๒๔ ก.ย.๒๔๘๓) ๒๓(๒๔ ก.ย.๒๔๘๓ - ๑๒ มี.ค.๒๔๘๔) ๒๓(๑๒ มี.ค.๒๔๘๔ - ๒๔ พ.ย.๒๔๘๔)
๖. พ.ต.อ.พจน์ นิลวิจิตรานนท์	ลอย	๒๓(๒๒ มี.ค.๒๔๘๔ - ๒๔ พ.ย.๒๔๘๔)
๗. พล.ต.อ.สุฤษดิ์ ธีระวิรัช อธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๖	ลอย กลาโหม (ชาย) กลาโหม (ชาย) กลาโหม นายกรัฐมนตรี	๒๕(๒ ข.ค.๒๔๘๔ - ๑๑ ส.ค.๒๔๘๕) ๒๕(๑๑ ส.ค.๒๔๘๔ - ๒๓ มี.ค.๒๔๘๕) ๒๖(๒๔ มี.ค.๒๔๘๕ - ๒๖ ก.พ.๒๕๐๐) ๒๗(๒๑ มี.ค.๒๕๐๐ - ๑๒ ก.ย.๒๕๐๐) ๓๐(๕ ก.พ.๒๕๐๒ - ๔ ส.ค.๒๕๐๖)

รายชื่อ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง	คณะรัฐมนตรีชุดที่
๘. พล.ต.อ. ไสว ไสวเสนยากร อธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ. ๒๕๐๑	คมนาคม (ชาย)	๒๒(๒๔ ศ.ค.๒๔๘๔ - ๒๖ ก.พ.๒๕๐๐)
๙. พล.ต.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์ รองอธิบดีกรมตำรวจ	มหาดไทย (ชาย) สาธารณสุข	๓๑(๘ พ.ค.๒๕๐๖ - ๗ มี.ค.๒๕๑๒) ๓๒(๑๑ มี.ค.๒๕๑๒ - ๑๓ พ.ย.๒๕๑๔)
พ.ศ. ๒๕๐๑ - พ.ศ. ๒๕๐๖ อธิบดีกรมตำรวจ	สาธารณสุข	๓๓(๑๘ พ.ค.๒๕๑๔ - ๑๔ ก.ค.๒๕๑๖)
พ.ศ. ๒๕๐๗ - พ.ศ. ๒๕๑๕	เศรษฐกิจ (ชาย) เกษตรและสหกรณ์ (ชาย)	๓๒(๗ มี.ค.๒๕๑๒ - ๑๓ พ.ย.๒๕๑๔) ๓๓(๑๘ พ.ค.๒๕๑๕ - ๑๔ ก.ค.๒๕๑๖)
๑๐. พล.ต.ท. พิชัย กุลละวณิช รองอธิบดีกรมตำรวจ	เกษตรและสหกรณ์ (ชาย)	๓๔(๑๖ ก.ค.๒๕๑๖ - ๒๒ พ.ค.๒๕๑๗)
๑๑. พล.ต.อ. ประกาศ จารุเสถียร อธิบดีกรมตำรวจ	มหาดไทย (ชาย) มหาดไทย	๒๗(๒๑ มี.ค.๒๕๐๐ - ๑๖ ก.ย.๒๕๐๐) ๒๘(๒๑ ก.ย.๒๕๐๐ - ๒๖ พ.ค.๒๕๐๐)
พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๖	รองนายกรัฐมนตรีและ- มหาดไทย	๒๕(๑ มี.ค.๒๕๐๑ - ๒๐ ก.ค.๒๕๐๑)
	มหาดไทย	๓๖(๔ ก.พ.๒๕๐๒ - ๘ พ.ค.๒๕๐๖)
	รองนายกรัฐมนตรีและ- มหาดไทย	๓๑(๔ พ.ค.๒๕๐๖ - ๗ มี.ค.๒๕๑๒)
	รองนายกรัฐมนตรีและ- มหาดไทย	๓๒(๗ มี.ค.๒๕๑๒ - ๑๓ พ.ย.๒๕๑๔)
	รองนายกรัฐมนตรีและ- มหาดไทย	๓๓(๑๘ พ.ค.๒๕๑๕ - ๑๔ ก.ค.๒๕๑๖)

รายชื่อ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง	คณะรัฐมนตรีชุดที่
๑๒. พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรางกูร รองอธิบดีกรมตำรวจ ๒๕๑๕-๒๕๑๖ อธิบดีกรมตำรวจ ๒๕๑๖-๒๕๑๘	กมनाคค (ชวย) มหาคคไทย (ชวย)	๓๘(๑๒ ค.ค.๒๕๑๒ - ๒๒ พ.ค.๒๕๑๓) ๓๕(๒๗ พ.ค.๒๕๑๓ - ๒๒ ม.ค.๒๕๑๘)
๑๓. พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ รองอธิบดีกรมตำรวจ ปัจจุบัน	มหาคคไทย (ชวย) มหาคคไทย (ชวย)	๓๘(๑๒ ค.ค.๒๕๑๒ - ๒๒ พ.ค.๒๕๑๓) ๓๕(๒๗ พ.ค.๒๕๑๓ - ๒๒ ม.ค.๒๕๑๘)
๑๔. พ.ต.ท.บุญเลิศ เลิศปรีชา	มหาคคไทย (ชวย) มหาคคไทย (ชวย)	๓๗(๑๔ มี.ค.๒๕๑๘ - ๑๐ พ.ค.๒๕๑๘) ๓๘(๑๐ ม.ค.๒๕๑๘ - ๔ เม.ย.๒๕๑๘)

ที่มา ผู้เขียนคัดแปลงจากรายชื่อนายตำรวจประจำการและนอกประจำการที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะรัฐมนตรี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๑๘.

ในกรณีที่นายตำรวจดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ปรากฏว่ามีนายตำรวจอาชีพ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ๕ คน คือ พ.ต.ต.สงกรานต์ อุกมสิทธิ, พ.ต.อ.พจน์ นิลวัฒนา-นนท์, พล.ต.ท.พิชัย กุลละวณิชย์, พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ, พ.ต.ท.บุญเลิศ เลิศปรีชา และมีนายตำรวจซึ่ง เป็นนักการ เมืองหรือ เป็นบุคคลที่นักการ เมืองไว้วางใจ โอนมาดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีคือ พล.ต.อ.หลวงอคุลย์ เคชจรัส, พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์, พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์, พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ นอกจากนี้ เป็นนายตำรวจซึ่ง เป็นนักการ เมือง ที่รักษาการณ์หรือดำรงตำแหน่งภายในกรมตำรวจชั่วคราว คือ พล.ร.ต.สังวรรณ สุวรรณชีพ, พล.ต.อ.ไสว ไสวแสนยากร, พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร, พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรางกูร

ดังนั้นการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของนายตำรวจอาชีพ และนายตำรวจซึ่ง เป็นนักการ เมือง หรือบุคคลที่นักการ เมืองไว้วางใจ โอนมาดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจดว ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับการสร้างอิทธิพลทางการเมืองโดยอาศัยฐานอำนาจจากการ เป็นตำรวจไม่มากนักย ส่วนบุคคลที่รักษาการณ์ หรือดำรงตำแหน่งภายในกรมตำรวจชั่วคราวนั้น การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้นอาจสืบ เนื่องมาจากอิทธิพลหรืออำนาจ เดิมที่มีอยู่มากกว่าการดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจ

๒.๓ ตำแหน่ง เลขานุการรัฐมนตรีและผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรี ปรากฏว่าได้มีนายตำรวจ
ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวซึ่ง เป็นตำแหน่งข้าราชการการเมือง อาทิ

ก. ร.ต.จ. เปี่ยม บุญโยคี ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
(๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔)^๖ และ เลขานุการนายรัฐมนตรี (๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐)^๗

ข. ร.ต.ท.ประสานสุข ธีระวัฒน์ ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
(๒ มกราคม ๒๕๖๗)^๘ และ ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒)^๙

ค. พล.ต.ต.หม่อมราชวงศ์วงศันต์ย์ ภาณุมาศ เป็นประจำสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี
มนตรี (๑๔ มกราคม ๒๕๖๗)^{๑๐}

ง. พ.ต.อ.อำรุง สุกุรัตน์ะ เป็นประจำสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี (๑๔ มกราคม
๒๕๖๗)^{๑๑}

จ. พ.ต.ต.สนอง ชีระสาสน์ ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
(๒๔ มกราคม ๒๕๖๗)^{๑๒}

---

^๖ แจ้งความกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง-
มหาดไทย, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๖ ตอนที่ ๒๓ (๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔), หน้า ๒๖๕๕.

^๗ แจ้งความสำนักคณะรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้ง เลขานุการ รอง เลขานุการ และ เลขานุการ
นายกรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๔ ตอนที่ ๔๔ (๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐), หน้า ๑๒๕๓

^๘ แจ้งความกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง เลขานุการและผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๑ ตอนที่ ๒ (๒ มกราคม ๒๕๖๗), หน้า ๔๒.

^๙ แจ้งความกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง เลขานุการและผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๖ ตอนที่ ๔๔ (๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒), หน้า ๑๓๕๑.

^{๑๐} แจ้งความกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งข้าราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี,
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๑ ตอนที่ ๔ (๑๔ มกราคม ๒๕๖๗), หน้า ๕๓.

^{๑๑} เรื่องเดียวกันหน้าเดียวกัน.

^{๑๒} แจ้งความกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง ผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทย, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๑ ตอนที่ ๕ (๒๔ มกราคม ๒๕๖๗), หน้า ๒๒๕.

ฉ. ร.ต.ต.ประธาน สว่างวิโรธ ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
(๒๔ มกราคม ๒๕๐๗)^{๑๓}

ช. พ.ต.อ.สุธรรม วรวิเชียรวงศ์ ผู้ประสานงานสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. ๒๕๑๔)

๒. การเมืองอำนาจทางการเมืองโดยทางอ้อม

การเมืองอำนาจทางการเมืองโดยทางอ้อมของตำรวจ ใต้เงา

๒.๑ นายตำรวจบางคนมีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองอย่างแท้จริงหรือมีอำนาจ-
แท้จริงอยู่เบื้องหลัง (Power behind the scene)

ลักษณะดังกล่าวนี้คือเงาที่นายตำรวจประจำการ เป็นบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในการ
ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) ตลอดจนการควบคุม (Controlling) ในทาง
การเมืองอย่างแท้จริง หรือในลักษณะที่เป็นบุคคลที่มีอำนาจแท้จริงอยู่เบื้องหลังในการตัดสินใจวินิจฉัย-
สั่งการและควบคุมในทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ดังที่ พ.ต.อ.
ศรีสุข มหินทร เทพ อธิบดีกรมตำรวจได้กล่าวถึงตำแหน่งของตนว่า ไม่มีอำนาจเหมือนสมัยก่อนที่จะทำ
อะไรก็ได้^{๑๔} คงจะพิจารณาได้ดังนี้

ก. พ.ต.อ.หลวงอดุลย์ เคชจรัส หรือ "นายพลตากู"^{๑๕} เป็นนายทหารที่มีส่วน
ร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๗๖ และการปราบปราม
กบฏบวรเดช จากเหตุการณ์การจับกุมผู้ต้องหาในวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ทั้งสิ้น ๕๖ คน
โดยคำสั่งของหลวงอดุลย์ ๖ ตลอดจนการสอบสวน, การตั้งศาลพิเศษ, และการตัดสินประหารชีวิตนัก-
โทษดังกล่าว ๑๔ คน ล้วนแต่หลวงอดุลย์ ๖ ในฐานะอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้สั่งการเห็นอนายกรัฐมนตรี

^{๑๓} แจ้งความกระทรวงคมนาคม เรื่องแต่งตั้งผู้ช่วย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๑ ตอนที่ ๔๔ (๒๖ พฤษภาคม ๒๕๑๖), หน้า ๑๗๕๑.

^{๑๔} รวมประชาชาติ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๔๘ วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘, หน้า ๑. ๑๖.

^{๑๕} ปรีดี พนมยงค์, "ความเป็นไปภายในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์," ในสมาคมนักข่าว
แห่งประเทศไทย, รวบรวม เบื้องแรกประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๖),
หน้า ๗๔ - ๗๕.

คังการให้สัมภาษณ์ของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวว่า "...รอดชีวิตมาได้ก็เพราะ
 ผม (จอมพล ป.) ไม่ยอมเซ็น ขอเขา (พล.ต.อ.หลวงอภัย เกษจรัส) เพียง ๓ คน เท่านั้น คน-
 อื่น ๆ (พล.ต.อ.หลวงอภัย ฯ) ไม่ยอม....ผม (จอมพล ป.) ขึ้นไปนอนแต่ (พล.ต.อ.หลวงอภัย ฯ)
 ไม่ยอม ไปคว่ำครวญมาตั้ง เผาอยู่หน้าห้อง แล้วพูดว่าถ้าไม่เซ็นเป็นไมยอมเด็ดขาด...." ๑๖ และ
 นายฉันทาไค้บันทึกไว้ว่าจอมพล ป. ยอมรับว่ากลัวหลวงอภัย ฯ ๑๗

ในกรณีการต่อต้านญี่ปุ่นในขณะสงครามโลกครั้งที่สอง พล.ต.อ.หลวงอภัย เกษจรัส ในฐานะ
 อธิบดีกรมตำรวจได้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าเสรีไทยฝ่ายภายในประเทศ ในขณะที่รัฐบาลประกาศ
 สนับสนุนญี่ปุ่น โดยที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไม่สามารถที่จะสั่งอธิบดีกรมตำรวจให้
 ปฏิบัติตามนโยบายตนได้ เป็นต้น

ข. พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ในฐานะที่เป็นบุคคลที่เคยมีส่วนร่วมในการปฏิวัติรัฐ-
 ประหารเสมอมา เป็นบุคคลที่มีอำนาจอยู่เบื้องหลังจอมพล ป.พิบูลสงคราม ภายหลังการรัฐประหาร
 พ.ศ. ๒๔๙๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางด้านการรักษาความมั่นคงของรัฐบาล การปราบปรามศัตรูของ
 รัฐบาล การหาเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และการขยายกิจการของกรมตำรวจ
 ล้วนแล้วแต่เป็นไปตามคำสั่งของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ๑๘ ในขณะนั้น พล.ต.อ.
 เผ่า ศรียานนท์ จึง เป็นบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดเพราะสามารถควบคุมสมาชิกประเภทที่ ๑ ส่วนใหญ่ไว้ได้
 และมีสมาชิกประเภท ๒ ให้การสนับสนุนอยู่ไม่น้อย มีกำลังตำรวจ มีกำลังทรัพย์มากที่สุด และยังสามารถ
 ควบคุมกลไกของสำนักเลขาธิการพรรคไว้ในกำมืออีกด้วย ๑๙

๑๖ สว่าง ลานเหลือ เรื่องเดิม, หน้า ๒๓.; ไทยน้อย เรื่องเดิม, หน้า ๒๗ -
 ๒๗๘.

๑๗ คุรายละเอียคิโนบัทตี ๓

๑๘ คุรายละเอียคิโนบัทตี ๓.; ร.ต.ค.ชงไชย แสงประคับ เรื่องเดิม, หน้า ๕๗.

๑๙ คุรายละเอียคิโนบัทตี ๓

ค. พล.ต.อ.สาขาคี อนุวัตร อธิบดีกรมตำรวจ และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนคร
หัวหน้าคณะปฏิวัติและบัญชาการทหารสูงสุด ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันเป็นอธิบดีกรมตำรวจคนที่มีอำนาจ
ทั้งในทางพฤตินัยและนิตินัยสูงสุดที่สุด ดังนั้นจึงส่งผลให้กิจการตำรวจ เข้าไปเป็นบทบาทในทางการ เมือง
เป็นอย่างสูง

ง. พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร อธิบดีกรมตำรวจ และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รองหัวหน้าคณะปฏิวัติ และบัญชาการทหารบก ฯลฯ ในขณะเดียวกัน
พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร เป็นบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการบริหารประเทศ ซึ่งมี
จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะในทางด้านการรักษาความมั่นคงของรัฐบาล ดัง
ในกรณีการ เรียกร้องรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๖ พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร ในฐานะอธิบดีกรม-
ตำรวจได้ เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการสั่งการให้ตำรวจและทหาร เข้าปราบปรามและควบคุมสถานการณ์
ในขณะนั้น ^{๒๐} ฯลฯ

กรณีที่นายตำรวจประจำกรมมีอำนาจสูงสุดในทางการ เมืองหรือ เป็นบุคคลที่มีอำนาจอยู่ เมือง-
หลังนักการเมืองนั้น ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวมีฐานอำนาจในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ประการ
แรก เป็นนายทหารบุคคลสำคัญที่ได้ เคยมีส่วนร่วมในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจในทางการ เมือง
ร่วมกันมากับรัฐบาลในขณะที่ตนเองมีอำนาจ ประการที่สอง เป็นบุคคลที่เป็นหัวหน้ารัฐบาลเอง หรือ
หัวหน้าคณะรัฐประหารไว้วางใจ มีความใกล้ชิดกันมาตั้งแต่ในอดีต และประการที่สาม เป็นบุคคลที่มี
ความเกื้อหนุน กล่าวหาญ คุ้ยกัน มีอำนาจและอิทธิพล ตลอดจนมีกำลังคนและกำลังอาวุธสนับสนุน นอก
จากนี้ประการสุดท้าย พล.ต.ท.ศรีสุข มหิทธิเทพ อธิบดีกรมตำรวจได้กล่าวไว้ในวันที่ ๑๖ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่า "....ที่ว่าอธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจล้นพ่านั้นคงจะเป็น เพราะในอดีตมีผู้ดำรงตำ-
แหน่งนี้ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมกัน แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว อธิบดีกรมตำรวจตัว เล็ก
นิดเดียว...." ^{๒๑}

^{๒๐} คุรายละ เอียดในเขตที่ ๓

^{๒๑} ประชาธิปไตย, ปีที่ ๔๔ ฉบับที่ ๔๔ วันเสาร์ที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๘, หน้า ๔.

๒.๒ นายตำรวจทางคนมีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง

ลักษณะการเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองของตำรวจอีกประการหนึ่งก็คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ

- ก. การดำรงตำแหน่งหรือสังกัดพรรคการเมือง
- ข. การมีส่วนร่วมในการหาเสียงเลือกตั้ง
- ค. การรวมกลุ่มตอรองผลประโยชน์ ในลักษณะทางการเมือง

ก. การดำรงตำแหน่งหรือสังกัดพรรคการเมือง ^{๒๒} การกำเนิดพรรคการเมืองไทย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมานั้น อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

---

^{๒๒} พรรคการเมือง (Party) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลากหลาย อาทิ Edmund Burke ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "พรรคการเมืองคือองค์การที่รวมกันโดยยึดมั่นในหลักการที่เห็นชอบร่วมกัน เพื่อใช้ความพยายามร่วมกันในการส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ" Joseph La Palombara และ Myron Weiner กล่าวว่า "องค์กรที่เรียกว่าพรรคการเมืองได้ถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ในการก่อตั้งมติมหาชนและสื่อสารตามต้องการต่าง ๆ ของประชาชนไปสู่ศูนย์กลางของอำนาจและการตัดสินใจของรัฐบาล" ส่วน Wilmore และ Kendall ได้กล่าวว่า "พรรคการเมืองได้แก่กลุ่มคนที่รวมกันขึ้นเพื่อทำการคัดเลือกและเสนอชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและรณรงค์ในการหาเสียงเลือกตั้งโดยหวังที่จะให้ได้มาและใช้อำนาจในการควบคุมเจ้าหน้าที่รัฐบาล" อ้างใน ทวี แรงขำ, พรรคการเมืองกับการพัฒนา นโยบายความมั่นคงของชาติ, "รัฐาภิวัตน์" เล่มที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (๑ เมษายน ๒๕๑๐), หน้า ๑.;

Joseph La Palombara and Myron Weiner, "The Origin and Development of Political Parties," Political Parties and Political Development, eds. by La Palombara and Weiner (New Jersey : Princeton University Press, 1966), pp. 3, 8-9.

ก.๑ พรรคการเมืองในระยะแรก อันประกอบไปด้วยพรรคการเมือง ๒ พรรค ได้แก่ พรรคคณะราษฎร และคณะชาติ พรรคการเมืองในช่วงระยะนี้ผู้ที่นับบทบาทในการก่อตั้งและกรรมการบริหารส่วนใหญ่ เป็นคณะราษฎรซึ่ง เคยมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครองและปราบปรามศัตรูทางการเมืองด้วยกันมาทั้งสิ้น ทหารจึง เป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มเดียวกับที่นับบทบาทและมีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริงในการบริหารภายในพรรคการเมืองทั้งสอง

ก.๒ พรรคการเมืองในระยะก่อนก่อนมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง (พ.ศ. ๒๔๘๔ - พ.ศ. ๒๔๘๘) ในช่วงระยะดังกล่าว เป็นช่วงที่ระบบรัฐสภาไทยได้มีประสบการณ์ในทางการเมืองเป็นระยะเวลา ๑๖ ปีเศษ จึงส่งผลให้มีผู้คิดก่อตั้งพรรคการเมืองมากขึ้นหลายพรรค โดยต่างฝ่ายต่างพยายามดึงบุคคลที่มีความสามารถ, อิทธิพลและอำนาจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีนายตำรวจหลายนายที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารพรรคหรือสังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ อาทิ

๑) พรรคประชาชน ไก่แก้ว ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์ พ.ต.อ.พันธ์ นิล-
วัฒนานนท์

๒) พรรคสหชีพ ไก่แก้ว พ.ต.อ.พระพิจาวังพลกิจ พ.ต.ท.ชั้น รัศมีทัต ร.ต.ท.
เสวตร ชุมแสงวาปี

๓) พรรคแนวรัฐธรรมนูญ ไก่แก้ว ร.ต.ท.ฉลาด ชุนทรานนท์ พ.ต.ท.พันธ์
นิลวัฒนานนท์ (ก่อนย้ายไปอยู่พรรคประชาชน) ร.ต.ต.สวัสดิ์ ศรีอุดมพร ร.ต.อ.เอิบ อินทนก
ร.ต.อ.อุภัย สงเคราะห์ราษฎร เป็นต้น

ก.๓ พรรคการเมืองภายหลังที่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘ จนถึง
ปัจจุบัน เมื่อประกาศพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘ ปรากฏว่ามีนายตำรวจประจำการ
ได้เข้าไปมีบทบาทในการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองในระดับสูงได้แก่

๑) พรรคเสรีมนังคศิลา (พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๐) ปรากฏว่า พล.ต.อ.เน่า
ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการพรรคในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีนายตำรวจ
ประจำการที่สังกัดพรรคการเมือง อาทิ พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์ ร.ต.ต.สุรียน ไรวา
พ.๓.๓ สว่างราชย์ อุดมสิทธิ์ ร.ต.๑ ปภานันท์ กลิ่นโกล่อม

พ.ต.ต.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์ ร.ต.อ.ปราณีต กลิ่นโกสุม

๒) พรรคธรรมาธิปไตย โคแก ร.ต.อ. เปี่ยม บุญโชติ

๓) พรรคชาตินิยม โคแก ร.ต.ท.ชัยชาญ งามสง่า

๔) พรรคสหประชาไทย (พ.ศ. ๒๕๐๒) ปรางกว่า พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์

อธิบดีกรมตำรวจตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคสหประชาไทยหรือพรรครัฐบาลในขณะนั้น นอกจากนี้ ยังมีนายตำรวจสังกัดพรรค อาทิ พล.ต.ท.พิชัย กุลละวณิชย์ พ.ต.ท.บุญเลิศ เลิศปรีชา พล.ต.ต.สง่า กิตติขจร เป็นต้น

๕) พรรคพลังประชาชน (พ.ศ. ๒๕๐๔) จากการ เปิด เผยของนายบุญชนะ อັคการ ปรางกว่า พล.ต.ท.กริช บัณเฑาะว์ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ พ.ต.อ.ทิพย์เจริญ ชูเวช รองผู้บังคับการตำรวจสันติบาลได้ เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านการบริหารอยู่ เมืองหลัง ^{๒๓} จากบทความของหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยว่า "...ในช่วงที่มีการหาเสียง เลือกกอง นายตำรวจทั้งผู้น้อยผู้ใหญ่เดิน เข้า เดินออกในพรรคพลังประชาชนกันตั้งแต่ เขารู้จักก็ ว่ากันว่าตำรวจเหล่านั้น เป็นคนของ...ท่านผู้ช่วย ...." ^{๒๔}

กรณีที่นายตำรวจในตำแหน่งสำคัญมีส่วนร่วมกับการเมืองดังกล่าวนั้นเอง ได้มีส่วนเชื่อมโยงไปถึงกรณีการขนสินค้าหนีภาษีซึ่งมี พ.ต.อ.ทิพย์เจริญ ชูเวช เป็นผู้ควบคุม และกรณีการลอบสังหาร พ.ต.อ.นรินทร์ วิทยาวิฑูล นายตำรวจคนสนิทของ พล.ต.ท.มนต์ชัย พันธุคงรัตน์ รองอธิบดีกรมตำรวจ ฝ่ายปราบปรามซึ่งดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีดังกล่าว ซึ่งผลจากการสอบสวนปรากฏว่าพรรคพลังประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ เมืองหลัง ดังบทความของหนังสือพิมพ์ประชาชาติความว่า

"คำถามที่ตอกการคำตอบอย่าง เร่งด่วนในวันนี้คือ ทำไมพลตำรวจโทรงค์ มหามนต์ จึง ไนยอมจับกุมและไ নয়ยอม เข้าร่วมด้วยในคดีลอบสังหารพันตำรวจเอกนรินทร์ วิทยาวิฑูล...มีหน้าซ้ำ

^{๒๓} เกล็นิวส์, วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๐๘.

^{๒๔} ปอง ปราวณา, "ข้อสังเกตุและเงื่อนไขจากกรณี "สังหารโหด" พ.ต.อ.นรินทร์ วิทยาวิฑูล," ประชาธิปไตย, ปีที่ ๔๔ ฉบับที่ ๑๑๑ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๐๘, หน้า ๘.

เมื่อมีการสอบถามเรื่องนี้ กลับมีท่าทีแสดงให้เห็นว่าไม่ประสงค์จะเข้ามามีส่วนในคดีอุกฉกรรจ์นี้ด้วย
รายงานข่าวหลายกระแสระบุว่า การตายของพันตำรวจเอกนรินทร์ ๗ นั้นเกิดจากเหตุฉกฉกรรจ์

๒ ประการ

อย่างหนึ่ง เนื่องจากพันตำรวจเอกคนนี้เป็นบุคคลที่จับกุมนายพันตำรวจเอกอีกคนที่พั้วพันการกว่า
ของ เดือน

อีกอย่างหนึ่ง การเคลื่อนไหวในคดีดังกล่าวมีพลตำรวจโทมนตรีชัย และคนสนิทของเขาคนนั้น
เท่านั้นที่มีความจริงใจในการติดตามผลอย่างไม่ละ โดยไม่คำนึงว่าเป็นวิธีใดก็ตาม

เมื่อมีการจับกุมพันตำรวจเอกทิพย์ เจริญ ชูเวช ซึ่งเป็นมือเป็นตีนของนายพลตำรวจระดับสูง
คนหนึ่ง การลอบสังหารพันตำรวจเอกนรินทร์ ซึ่งเป็นคนสนิทของพลตำรวจโทมนตรีชัย จึงเป็นหนามบัง-
หนามที่ถึงลูกถึงคนอย่างร้ายกาจในกรมตำรวจ

สิ่งที่ยอมรับกันอย่างขมขื่น ภายในกรมตำรวจขณะนี้ก็คือ คนใหญ่คนโตในกรมตำรวจส่วนหนึ่ง
มีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองบางพรรค กลุ่มการเมืองบางกลุ่มอย่างพลตำรวจโทชุมพล โลหะชาละ
ก็ถือกันว่ามี ความเกี่ยวข้องกับพรรคชาติไทย อันเป็นสายใย เค็มที่ เคยมีอยู่กับชอชราชครูในอดีต

หรือพลตำรวจโทกริช ปัจฉิมสวัสดิ์ ก็ถือกันว่ามีส่วนอย่างสำคัญในพรรคพลังประชาชน

พรรคพลังประชาชนนั้นคนสำคัญระดับ เลขาธิการและรอง เลขาธิการก็ล้วนแล้วแต่เคยมี
ตำแหน่งระดับบริหารอยู่ในพรรคชาติไทย

และขอสำคัญพรรคพลังประชาชนอีกเหมือนกัน พันตำรวจเอกทิพย์ เจริญ ชูเวช ก็เป็นกำลัง
สำคัญในการสนับสนุนทางการเงิน

และเมื่อเขาพยายามค้าของ เดือนกับของพี่ เอกซ์ เพื่อเอาเงินช่วยพรรค รตที่ใช้เพื่อการนี้
ส่วนหนึ่ง เป็นรถของผู้ชื่อ ประจอร์ ปัจฉิมสวัสดิ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพลตำรวจโทกริช ปัจฉิมสวัสดิ์ อย่างมิได้
นักหมาย

พิจารณาเส้นทางการเมืองที่ทางสายใยของจำกรมตำรวจอยู่ตามจุดต่าง ๆ ดังกล่าวต่อกรณี
ที่พลตำรวจโทมนตรีชัย และคณะออกโรงสอบสวนในคดีนายพันตำรวจเอกคำของ เดือนก็ การที่คนสนิทของ
พลตำรวจโทมนตรีชัย ถูกสังหารอย่างอุกฉกรรจ์ เยี่ยงนี้ทุกหมาย เยี่ยงนี้ความจริงใจของพลตำรวจโทมนตรีชัย

สิ่ง เหล่านี้จึงยากที่แต่ละคนซึ่งมีสัมพันธ์อยู่กับพรรคชาติไทยและพรรคพลังประชาชนอัน เป็นมุง เล็กกาง
กู่ในมุงใหญ่ที่ลือพร พรรคชาติไทยยอมยากที่จะหลุดพ้นจากการมองอย่างสงสัยไม่ได้

หนังสือพิมพ์บางฉบับถึงกับรายงานข่าวว่า การลอบสังหารพันตำรวจเอกกรินทร์นั้น มีคนระดม
พลตำรวจโทรวมในการวางแผนตายอย่าง เลือด เย็น

เพราะเงื่อนงำสกปรกอย่างนี้เอง เพราะมือของนักการเมือง โสโครกที่ยื่น เขามานี่เอง....
คำตอบที่แน่ชัด....ก็คือ เรื่องนี้มีใตการลอบสังหารฆรรณดาเค เป็นกโบายหนึ่ง ในการยื้อแย่งตำแหน่ง
ในกรมตำรวจ โดยมีพรรคการเมือง โสโครกบางพรรคอยู่เบื้องหลัง" ๒๕

สำหรับกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่า พล.ต.ท.กริช ปัจฉิมสวัสดิ์ งามมีส่วน เกี่ยวข้องกับพรรคพลังประ-
ชาชนและการฆาตกรรม พ.ต.อ.นรินทร์ วิทยาวุฒิกุล นั้น จากการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนในวันที่ ๑๗
มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้นปรากฏว่า พล.ต.ท.กริช ปัจฉิมสวัสดิ์ ได้ปฏิเสธการ เข้าไปมีส่วนในกรณี
ฆาตกรรมโดยกล่าวว่าตนถูกอ้างชื่อ ๒๖

ข. การมีส่วนในการหาเสียง เลือกตั้ง ตามหลักการโยกหัวไปข้าราชการในฐานะที่เป็น
บุคคลที่รักษาและปฏิบัติการให้ เป็นไปตามกฎหมายจะต้องวางตน เป็นกลางในทางการ เมือง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งตำรวจในฐานะ เป็นหน่วยงานที่รักษากฎหมายมีกำลังพลและอาวุธในการรักษาความสงบ ระเบียบ-
ร้อย ซึ่งอาจจะให้ทรัพย์สินที่น้อยสร้างอิทธิพลในการหา เสียง เลือกตั้ง เพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๒๗ จะต้องวางตน เป็นกลางในทางการ เมืองอย่างแท้จริง แต่ในทาง

๒๕ ผู้สื่อข่าวพิเศษ, "เงื่อนงำสกปรกในกรมตำรวจ," รวมประชาชาติ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๔๗
วันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๕, หน้า ๖.

๒๖ เดลินิวส์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๗๗ วันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๕, หน้า ๑, ๑๖.

๒๗ จากการวิจัยทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๖ ปรากฏว่ามีผู้ เห็นว่าตำรวจ
เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในการหา เสียง เลือกตั้ง ๕ เปอร์ เซ็นต์ อ่างในการวิจัยของ วรสิทธิ์ โรจนพานิช,
"การ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร,"
(วิทยานิพนธ์แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๓๕.

ปฏิบัติที่มานมาตำรวจได้ให้อำนาจและอิทธิพลที่ตนเองมีอยู่ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในยุคที่
 อธิบดีกรมตำรวจดำรงตำแหน่งทางการเมืองควยในขณะเดียวกัน อาทิ ในระหว่างการหาเสียงก่อน
 การเลือกตั้งทั่วไปปรากฏว่า พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจและเลขาธิการพรรคเสรีมนัง-
 คศิลาได้ให้ตำรวจเป็นเครื่องมือในการหาเสียง อาทิ พล.ต.อ. เผ่า ฯ ได้เชิญข้าราชการ พ่อค้าและ
 ประชาชนผู้มีเกียรติไปร่วมงานที่บ้านใหม่ และจัดใหญ่สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดพระนครปราศรัยหาเสียง
 แคว่จึงขอร้องให้ผู้ที่ไปร่วมงานช่วยสนับสนุนโดยการลงคะแนนเลือกพรรคเสรีมนังคศิลา ๒๘ หนังสือพิมพ์
 สยามรัฐได้ตีพิมพ์ว่า พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ได้ไปร่วมชุมนุมเลี้ยงอาหารและกล่าวปราศรัยขอความ
 ร่วมมือจากเหล่าอันธพาลทั่วจังหวัดพระนคร โดยให้ร่วมมือกับพรรคเสรีมนังคศิลาในการเลือกตั้งโดย
 ไทบ้านของ พ.ต.ต. เข้าว ธนะสุกาญจน์ เป็นศูนย์กลาง ๒๙ และในการแบ่งเขตการหาเสียงปรากฏ
 ว่า ภาคกลางและภาคตะวันออก พล.ต.ท. พิชัย กุลละวณิชย์ เป็นหัวหน้า ภาคเหนือ พล.ต.ต. สง่า
 กิตติขจร เป็นหัวหน้า นอกจากนี้ในทางก่อนการเลือกตั้งตำรวจยังได้รับคำสั่งให้งดการจับกุมหาบเร่
 แฉงลอย ตลอดจนให้การสนับสนุนสมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรครัฐบาลอีกด้วย

นอกจากนี้ในสมัย พล.ต.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจและรอง
 หัวหน้าพรรคสหประชาไทย ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าจะวางตัว เป็นกลางในทางการเมือง แต่ได้
 มีวิญญูถึงผู้กำกับการตำรวจบางคนที่สนับสนุนสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรครัฐบาลอีกด้วย ๓๐ เป็นต้น

ก. การรวมกลุ่มตอรองผลประโยชน์ในลักษณะทางการเมือง ลักษณะการรวมกลุ่มดังกล่าวนี้
 ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลอย่างถาวร แต่
 เป็นการรวมตัวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนที่ในลักษณะชั่วคราว เกิดขึ้นเฉพาะกรณีเพื่อเรียกร้อง
 ประท้วง การบริหารงานของรัฐบาลหรือกระบวนการนิติบัญญัติในลักษณะที่ตนไม่พอใจหรือเสียผลประโยชน์
 โยชน์ อาทิ เช่น การนัดหยุดงาน การเดินขบวน การชุมนุม ฯลฯ ดังได้เกิดขึ้นในอดีต ได้แก่กรณี

๒๘ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, "กลางแพชของรัฐบาล," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓
 ฉบับที่ ๓๔, ๑๖ (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐), หน้า ๘.
 ๒๙ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔๓, ๗ (เมษายน ๒๕๐๐), หน้า ๕.
 ๓๐ พ.ต.ต. อนันต์ เสนาชนันท์ เรื่องเดิม, หน้า ๘๕.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสภาฯ ได้รับหลักการในเวลาต่อมา ปรากฏว่าได้มีนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่และชั้นผู้น้อยหลายคนไม่เห็นด้วยกับมติดังกล่าวของสภาฯ ได้มีการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องและใช้อำนาจหน้าที่กำลังพลและกำลังอาวุธที่ตนเองมีอยู่เป็นเครื่องต่อรองทางการเมือง มีใ้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาพิจารณาของสภาฯ ในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓^{๓๑} กรณีการรวมตัวกันประท้วงคำสั่งของรัฐบาลในการปลดยตัวผู้ต้องหาในคดีเขาจวนญวาระการจังหวัดนครศรีธรรมราช^{๓๒} เป็นต้น

ผลจากการที่นายตำรวจประจำการเข้าไปมีส่วนในทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ย่อมมีผลสะท้อนต่อการบริหารงานกิจการภายในกรมตำรวจเองและกิจการทางกรมการเมือง กล่าวคือการบริหารกรมตำรวจย่อมจะต้องเป็นไปตามนโยบายและคำสั่งของนักการเมืองในการรักษาและแสวงหาผลประโยชน์ตลอดจนอำนาจให้แก่แก่นักการเมืองอย่างใกล้ชิด ในขณะที่เกี่ยวกับกิจการตำรวจก็ให้ขยายอิทธิพลเข้าไปสู่วงการเมืองมากยิ่งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ที่ตำรวจจะได้รับตอบแทน อาทิ การขยายกิจการตำรวจได้อย่างรวดเร็ว ได้รับงบประมาณมากขึ้น ตลอดจนได้รับตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ทั้งภายในกรมตำรวจและภายนอกสูงมากยิ่งขึ้น

วิเคราะห์สาเหตุการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของตำรวจ

การที่ตำรวจเข้าไปมีบทบาททางการเมืองไทยในลักษณะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงในทางการเมือง คำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือรวมตัวกันเป็นกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ของตนเองดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สืบเนื่องมาจาก

๑. ข้าราชการทหารและพลเรือนเป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มเดียวกับที่อำนาจและบทบาททางการเมืองไทยตลอดมา

^{๓๑} คุรายละเอียดในบทที่ ๓
^{๓๒} คุรายละเอียดในบทที่ ๓

มั่นคง

๒. รัฐบาลต้องการตำรวจ เป็นฝ่ายสนับสนุนในการบริหารราชการแผ่นดินและรักษาความ

๓. นักการเมืองแต่งตั้งบุคคลที่ตนเองไว้วางใจดำรงตำแหน่งสำคัญในกรมตำรวจ

๔. ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ กำจัดผลและอาชญาในการปฏิบัติภารกิจทั่วประเทศ

๑. ข้าราชการทหารและพลเรือน เป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มเดียวที่มีอำนาจและบทบาททางการเมือง

ไทยตลอดมา

ข้าราชการไทยในช่วงปีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชชนั้น บิการับราชการ
อะไร บุตรมักสืบตำแหน่งแทนบิดาหรือไม่หากหน่วยงานของบุตร เหมาะสมกับตำแหน่งที่ต่างจากตำแหน่ง
บิดา หรือมีตำแหน่งหน้าที่ราชการอื่นที่มีฐานะดีกว่าตำแหน่งฐานะของบิดา มีทางก้าวหน้าดีกว่า บิดาก็
จะนำบุตรไปฝาก เจ้านายผู้ซึ่งจะช่วยเหลือได้ให้อุปการะชุบเลี้ยง ^{๓๓} การเข้ารับราชการก็เป็นระบบ
อุปถัมภ์ ข้าราชการจึง เป็นชนชั้นหนึ่งที่แยกออกจากประชาชนธรรมดาสามัญ ^{๓๔} โดยเป็นผู้รับสนองพระ
บรมราชโองการ ๆ ไปปฏิบัติคล้อยกันลงไปจนถึงประชาชน ^{๓๕} ดังนั้นข้าราชการจึง เป็นกลุ่มเพียง
กลุ่มเดียวที่มีบทบาทในการบริหารประเทศอย่างแท้จริง

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา การผสมผสานวิธีการของ
ระบอบประชาธิปไตยกับระบบสังคมไทยได้ถูกนำมาใช้ในลักษณะของการนำเอาโครงสร้างของประชา
ธิปไตยมาสวมอยู่รอบ ๆ คุณค่าของสังคมไทย การยกระบบการปกครองชนิดเดิมออกและนำเอาระบบ
การปกครองชนิดอื่นเข้ามาใช้แทนอย่างกระตั้นหัน ทำให้สังคมไทยซึ่งยังไม่พร้อมกับการปกครองชนิดอื่น
เข้ามาใช้แทนอย่างกระตั้นหัน ทำให้สังคมไทยซึ่งยังไม่พร้อมกับการปกครองชนิดอื่นเข้ามาใช้แทนอย่าง

^{๓๓} ระบบราชการในสมัยก่อนมักนิยมแต่งตั้งบุตรของขุนนางเข้ารับราชการ เพราะสามารถ
แสวงหาความซื่อสัตย์สุจริตและความรู้ความสามารถ โดยมีหลักประกันจากบิดา เช่น พ.อ.พระยาพหล-
พลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) เป็นบุตรของ พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นต้น

^{๓๔} ไพบูลย์ ช่างเขียน เรื่อง เดิม, หน้า ๑๗๖ - ๑๗๗.

^{๓๕} หินพันธุ์ นาคะตะ เรื่อง เดิม, หน้า ๓๓.

กระตุ้นให้สังคมไทยซึ่งยังไม่พร้อมกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดความสับสนทางจิตใจ (Psychological Dislocation) และเสียขวัญ คุณค่าดี ๆ (Traditional Wisdoms) ของไทยจึงถูกทอดทิ้ง เพราะความสนใจถูกทุ่มเทไปให้แก่การทดลองนำเอาความคิดทางตะวันตกมาใช้ในเมืองไทย ปรากฏว่าความคิดจากตะวันตกก็ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป และในขณะเดียวกันคุณค่าอันประเสริฐของไทยก็พลอยถูกทอดทิ้งไปด้วย ประชาชนไทยแบบไทยจึงขาดคุณค่าดี ๆ ทางการเมืองและการปกครองทั้งของไทยและของตะวันตก ^{๓๖}

ประกอบกับคนไทยเรานิยมการมีอำนาจ เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าอำนาจมีส่วนสำคัญในการนำมาซึ่ง เงิน ทรัพย์สิน บารมี และผลประโยชน์อื่น ๆ อย่างมหาศาล ^{๓๗}

ลักษณะการยึดมั่นในอำนาจนิยมและการขาดคุณค่าดีทั้งของไทยและตะวันตกดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อชนชั้นข้าราชการ อันได้แก่ ทหารและพลเรือนเป็นกลุ่มอิทธิพล (Pressure Group) เพียงกลุ่มเดียว เท่านั้นที่อำนาจทางการเมือง ^{๓๘} ต่างเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจการทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ในระดับสูงสุด เป็นตัวตั้งตัวตีและดำรงตำแหน่งในทางการเมือง ^{๓๙} ดังจะเห็นได้ว่าตำแหน่งในฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและระดับท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำและข้าราชการบ้านนาทั้งสิ้น นอกจากนี้สถาบันต่าง ๆ นอกวงราชการ เช่น พรรคการเมือง สมาคม หรือบริษัทธุรกิจเอกชน ก็ยังนิยมให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เข้าไปเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ ^{๔๐} โดยยังคงดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำอยู่ ดังเช่น

^{๓๖} สมพร แสงชัย, "ปัญหาอุดมการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย," ปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๔), หน้า ๒๖.

^{๓๗} ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ เรื่อง เกม, หน้า ๑๗.

^{๓๘} พงศ์เพ็ญ ศุภนทาลัย เรื่อง เกม, หน้า ๑, L. : ทินพันธุ์ นาคะตะ เรื่อง เกม, หน้า ๓๓ - ๔๖.; David A. Wilson, op.cit., pp. 11-34., 79.; Fred W. Riggs, op.cit., p. 324

^{๓๙} ปฐม นทีโรจน์, "ข้าราชการประจำกับการเมืองระบบพรรค," วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, ปีที่ ๑๔ เล่มที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๑๗), หน้า ๔๖๘.

^{๔๐} ทินพันธุ์ นาคะตะ เรื่อง เกม, หน้า ๓๓.

ก. นิตินัยคดี ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง ๑๑ ครั้ง ปรากฏว่า ข้าราชการประจำและข้าราชการบ้านานูได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งแรก ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนมีอาชีพอยู่ในทุกประเภทนอกจากอาชีพครู อาชีพที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือทนายความซึ่งมีประมาณ ๒๖.๕๐ เปอร์เซ็นต์ รองลงมาได้แก่ข้าราชการประจำ ธุรกิจการค้าและ ข้าราชการบ้านานูตามลำดับ ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ อาชีพที่ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุด ได้แก่ข้าราชการประจำ เฉพาะในการเลือกตั้งครั้งที่ ๕ ซึ่งเป็นการเลือกตั้ง เฉพาะบางจังหวัด ข้าราชการประจำได้รับเลือกตั้งถึง ๕๖.๒ เปอร์เซ็นต์ ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๖ อาชีพข้าราชการประจำ ได้รับเลือกน้อยลงเพียง ๑๕.๓ เปอร์เซ็นต์ ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๘, ๙, ๑๐ ข้าราชการบ้านานูได้รับเลือกเพิ่มมากขึ้นโดยได้รับเลือก ๑๘.๖ เปอร์เซ็นต์ ส่วนข้าราชการประจำได้รับเลือกประมาณ ๘ เปอร์เซ็นต์^{๕๑}

ตารางที่ ๖

จำนวนข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้ง^{๕๒}

อาชีพ ครั้งที่	จำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร	ข้าราชการประจำ	ข้าราชการบ้านานู
๑	๗๔	๑๖	๑๑
๒	๘๑	๓๕	๘
๓	๘๑	๒๗	๙
๔	๘๖	๓๗	๖
๕	๘๒	๔๒	๘
๖	๘๕	๑๕	๑๕
๗	๒๑	๓	๑
๘	๑๒๓	๑๔	๒๐
๙	๑๖๐	๒๗	๑๙
๑๐	๑๖๐	๒๐	๒๒
๑๑	๒๑๘	๑๔	๓๑

ที่มา เศรษฐพร กุศรัยพิทักษ์ "รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๑๖"

^{๕๑} เศรษฐพร กุศรัยพิทักษ์, "รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๑๖," ศัพท์การเมือง เรียบเรียงโดย ชัยอนันต์ สมุทวณิช (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๖๗ - ๑๘๖.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๘.

จากอาชีพข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญปรากฏว่าข้าราชการบำนาญส่วนใหญ่เป็นทหาร
ที่เหลือได้แก่ นายอำเภอ ตำรวจ ครู อาชีพข้าราชการประจำที่ทหารอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็น
ข้าราชการครู นอกจากนั้นได้แก่ นายอำเภอ ตำรวจ ผู้พิพากษา และอื่น ๆ ^{๔๓}

ข. บริหาร คณะรัฐมนตรี นับตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๖
ปรากฏว่ามีคณะรัฐมนตรีทั้งสิ้น ๓๖ คณะ นายกรัฐมนตรี ๑๖ คน เป็นทหาร ๕ คน และพลเรือน ๑๑ คน
ส่วนคณะรัฐมนตรีนั้นปรากฏว่าเป็นทหาร ๒๔๕ คน และพลเรือน ๓๔๗ คน ^{๔๔} และจากการวิจัยของ

ปรากฏว่าคณะรัฐบาล ๓๖ ชุด มีรัฐมนตรีทั้งสิ้น ๒๔๕ คน เป็นข้าราชการ ๕๖๖ คน
และประชาชนที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ ๔๕ คน ในจำนวนรัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการนั้นเป็นทหาร ๒๗๓ คน
และข้าราชการพลเรือน ๒๔๗ คน ^{๔๕}

ค. ตุลาการ ฝ่ายตุลาการก็คือข้าราชการประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีความ
นั่นเอง

ในเมื่อข้าราชการ เป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มเดียวในทางการ เมืองไทยที่มีบทบาทและอำนาจ
ในทางการ เมืองการปกครองของไทยตลอดมา ย่อมมีผลกระทบบถึงกิจการตำรวจ ซึ่ง เป็นระบบย่อย
(Sub-system) ในระบบราชการพลเรือนของไทยประกอบด้วย เป็นหน่วยงานที่มีกำลังพลกำลังอาวุธ
และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจทั่วราชอาณาจักร ได้ส่งผลให้ตำรวจมีส่วนร่วมในการ เข้ามามี
ตำแหน่งหรืออำนาจในทางการ เมืองควยอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้

๒. รัฐบาลต้องการตำรวจเป็นฝ่ายสนับสนุนในการบริหารราชการแผ่นดินและรักษาความมั่นคง

ภายในกลุ่มข้าราชการควยกับเอง ทหารในฐานะที่เป็นกลุ่มข้าราชการที่มีรูปของการจัด
องค์กรที่คึกคัก มีการรวบรวมกำลังอย่างมากที่สุด และเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการ เมืองมากที่สุด ได้-

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๔.

^{๔๔} ปราชญ์ กลาตัญญู เรื่องเดิม, หน้า ๒๔๕, ๒๕๕.

^{๔๕} Fred W. Riggs, op.cit., p. 316.

กลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาท เป็นผู้นำชั้นสุดยอดเสมอมา ^{๔๖} ในขณะที่เกี่ยวกับทหารก็ไม่สามารถที่จะเป็น
กลุ่มอิทธิพล กลุ่มเดียวในการสร้างและพิทักษ์รักษาอำนาจในทางการเมือง ตลอดจนพัฒนาประเทศได้
ทุกแขนง ^{๔๗} ทหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายข้าราชการพลเรือนเพื่อ
ช่วยเหลือในการบริหารประเทศและสนับสนุนฝ่ายตน ตำรวจในฐานะเป็นหน่วยงานที่ร่วมมือในการ
แสวงหาพิทักษ์รักษาอำนาจร่วมกับฝ่ายทหาร ^{๔๘} และมีลักษณะงานการถ่ายทอดทางค่านิยมและวิชาการ
คล้ายทหาร จึงเป็นหน่วยงานที่ทหาร เปิดโอกาสให้ตำรวจเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะรัฐมนตรีหรือตำแหน่ง
ในทางการเมืองในขณะเดียวกันด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนและสร้างการสนับสนุนในฐานะที่เป็นหน่วย
งานที่ใกล้ชิด ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีนายตำรวจโดยเฉพาะที่ดำรงตำแหน่งหรือมีบทบาทสำคัญในกรมตำรวจ
ได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งทางการเมืองและมีบทบาทในทางการเมือง ตลอดจนมาดำรงตำแหน่งมาแล้ว
ข้างตน ^{๔๙}

ในกรณีที่รัฐบาลพลเรือนเข้ามาบริหารประเทศ รัฐบาลพลเรือนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่
ต้องการจะอาศัยตำรวจ เป็นหน่วยงานช่วยรักษาสถานการณ์และความมั่นคงให้กับรัฐบาล และประสาน
ประโยชน์ร่วมกัน อาทิ ในสมัยรัฐบาล บ.ร.ว. เสียม ปราโมช (ยุคที่ ๑๓) พล.ต.อ. หลวงอภัย
เกษรวัส อธิบดีกรมตำรวจ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ภายหลังจากการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จนเป็นสาเหตุให้ต้องมีการใช้กำลังอาวุธ
เข้าต่อสู้ถึงขั้นมีผู้เสียชีวิต ภายหลังจากเหตุการณ์ยุติลง รัฐบาลพลเรือนของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้
แต่งตั้ง พล.ต.อ. ประจวบ สุนทรางกูร อธิบดีกรมตำรวจดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
คมนาคม พล.ต.ท. ชุมพล โลหะชาละ รองอธิบดีกรมตำรวจ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ-

^{๔๖} David A. Wilson, *op.cit.*, p. 277.; กุรายละเอียคในบทที่ ๔

^{๔๗} ปรีชญญา อุกมทรัพย์ เรื่อง เคิม, หน้า ๕.

^{๔๘} กุรายละเอียคในบทที่ ๔

^{๔๙} กุรายละเอียคในบทเดียวกัน ในหัวข้อลักษณะการ เข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองของ

กระทรวงมหาดไทย และ พล.ต.ท.พิชัย กุลละวณิชย์ คำรังกำแห่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ และรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ชุดที่ ๒ (ชุดที่ ๓๘) พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิ-
สุนทร คำรังกำแห่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ คำรังกำแห่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย^{๕๐} เป็นต้น

๓. นักการเมืองแต่งตั้งบุคคลที่ตนเองไว้วางใจดำรงตำแหน่งสำคัญในกรมตำรวจ

กิจการตำรวจนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ
ภายในกรมตำรวจนั้นจะต้อง เป็นบุคคลที่รัฐบาลไว้วางใจ พร้อมทั้งจะรับนโยบายและคำสั่งไปปฏิบัติได้ทัน
ที่โดยปราศจากการกีดขวางและโต้แย้ง ประกอบกับกิจการตำรวจ เป็นกิจการที่มีกำลังพลอาวุธและ
อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการกิจทั่วราชอาณาจักร จึงส่งผลให้นักการเมือง เห็นว่ามีความจำเป็นอย่าง
ยิ่งที่จะต้องแต่งตั้งบุคคลที่ตนเองไว้วางใจและมีความใกล้ชิดกับตนเองมากที่สุด เหาที่จะทำได้ดำรงตำแหน่ง
สำคัญภายในกรมตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ

การที่แต่งตั้งบุคคลที่นักการเมืองไว้วางใจที่สุดเพื่อดำรงตำแหน่งที่สำคัญในกรมตำรวจนั้น
จากอดีตจนถึงสมัย พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรางกูร เป็นอธิบดีกรมตำรวจ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ปรากฏว่า
บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจและตำแหน่งที่สำคัญอื่น ๆ ในกรมตำรวจ
ส่วนใหญ่ได้แก่ นายทหารซึ่ง เคยมีส่วนร่วมกับคณะรัฐบาลในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจร่วมกัน
มาในอดีต และได้รับคำสั่งให้โอนมาดำรงตำแหน่งสำคัญดังกล่าว อาทิ พล.ต.อ.หลวงอดุลย์ เกษจรดี
เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีส่วนร่วมในการกระทำรัฐประหาร
พ.ศ. ๒๔๙๒ และปราบปรามกบฏบวรเดชในปีเดียวกัน ภายหลังจากฝ่ายปราบปรามกบฏสามารถรักษา
สถานการณ์ไว้ได้ จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง พล.ต.หลวงอดุลย์ เกษจรดี จากกองทัพบกโอนมาดำรงตำแหน่ง
รองอธิบดีกรมตำรวจ^{๕๑} บุคคลที่สอง พล.ร.ต.สังวรณ์ สุวรรณชีพ นายทหารเรือและรักษาการสาร-
วัตรใหญ่ทหาร บุคคลที่สามได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการปราบกบฏ

^{๕๐} คุรายละเอียดยุคเดียวกัน.

^{๕๑} พ.ต.ต.อนันต์ เสนาพันธ์ เรื่องเดิม, หน้า ๒๓ - ๒๔.; คุรายละเอียดยุคเดียวกันที่ ๓

บวรเดช และเป็นนายทหารคนสนิทของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และเป็นบุตรของจอมพลถนอม ชูณหะวัณ หัวหน้าคณะรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐^{๕๒} รวมทั้ง เป็นบุคคลสำคัญในการกระทำรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ และ พ.ศ. ๒๔๙๔ พล.ต.อ.ไสว ไสวแสนยากร เป็นรองหัวหน้าคณะปฏิวัติในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ทำการทำการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ และการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ จอมพลสฤษดิ์ ธีระวัชร์ คำรงคำ-
แห่ง อธิบดีกรมตำรวจ ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ คำรง
คำแห่ง เจ้ากรมในใหญ่ต่อสู้อากาศยานและมีส่วนร่วมในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจรวมทั้งผล
ประโยชน์กับจอมพลสฤษดิ์ ฯ ตลอดจน พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร คำรงคำแห่งรองหัวหน้าคณะ
ปฏิวัติในขณะที่ได้รับตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และ พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรางกูร ในฐานะที่เคย
เป็นฝ่ายปฏิวัติร่วมกับจอมพลสฤษดิ์ ธีระวัชร์ ในอดีต และเป็นคนสนิทของจอมพลประภาส จารุเสถียร
ได้รับการแต่งตั้ง เป็นรองอธิบดีกรมตำรวจและอธิบดีกรมตำรวจในระยะเวลาต่อมา เป็นต้น^{๕๓}

ด้วยเหตุนี้เองในเมื่อระยะเวลาส่วนใหญ่ทหาร เป็นฝ่ายที่จัดตั้งรัฐบาลในการบริหารประเทศ^{๕๔}
บุคคลดังกล่าวในฐานะที่มีส่วนร่วมในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจ มีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็น
บุคคลที่ถูกกำลังพลกำลังอาวุธที่พระราชอาณาจักร ตลอดจนเป็นบุคคลที่ทหารไว้วางใจ จึงมักจะได้รับการ
ตอบแทนด้วยการได้รับตำแหน่งสำคัญในทางการ เมือง เสมอมา อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ซึ่งมี พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร เคยดำรงตำแหน่งนี้มาแล้ว เป็นต้น
และ เมื่อนายตำรวจในระดับบริหารได้รับตำแหน่งทางการ เมืองแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับได้บังคับกับ
บัญชาก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายจากรัฐบาลและกรมตำรวจ

นอกจากนี้แล้วบุคคลที่รัฐบาลแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจและตำแหน่งสำคัญภายใน
กรมตำรวจยังมีผลประโยชน์ในทางด้านการค้าขายร่วมกันกับบุคคลในคณะรัฐบาลร่วมกันอีกด้วย อาทิเช่น
จากการวิจัยของ Riggs ได้เสนอไว้ตอนหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ไว้
บางส่วนดังต่อไปนี้คือ

^{๕๒} David A. Wilson, op.cit., p. 129-132.

^{๕๓} คุรายนละเอียดในบทที่ ๓

^{๕๔} Fred W. Riggs, op.cit., pp. 254-310.

๑. บริษัทขบประทานซีเมนต์ ปรากฏว่ามีคณะกรรมการที่สำคัญได้แก่ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ พล.ต.ท.ละม้าย อุทยานานนท์ พลเอกสุฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้น
๒. บริษัท Consumer Goods from Animals Exports มีคณะกรรมการ อาทิ พล.อ.ไสว ไสวแสนยากร อธิบดีกรมตำรวจในระยะเวลาต่อมา
๓. บริษัท Eastern International Development คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.อ.บุญชู จันทร์เบกษา พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ.ไสว ไสวแสนยากร พล.อ.ถนอม กิตติขจร
๔. บริษัท Eastern Mine คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.จิตติ นาวิเสถียร พล.ท. ประภาส จารุเสถียร พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์
๕. บริษัทเอราวัณฟิล์ม คณะกรรมการได้แก่ จอมพลฟื้น รณภากาศ ฯ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ จอมพลณีน ชูณหะวัณ จอมพล ป.พิบูลสงคราม พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์ หลวงสุนาวิน-วิวัฒน์
๖. ธนาคารกสิกรไทย คณะกรรมการ อาทิ พล.ต.ท.ละม้าย อุทยานานนท์ จอมพลณีน ชูณหะวัณ พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ฯลฯ
๗. บริษัทการค้าสามัคคี คณะกรรมการได้แก่ อาทิ พล.ท.ประภาส จารุเสถียร พล.อ. ไสว ไสวแสนยากร หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ฯลฯ
๘. ธนาคารทหารไทย คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.จิตติ นาวิเสถียร พล.ท.ประภาส จารุเสถียร พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ.ไสว ไสวแสนยากร พล.อ.ถนอม กิตติขจร
๙. บริษัทเหมืองแร่บุรพาเศรษฐกิจ คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.จิตติ นาวิเสถียร พล.ต.ท.ละม้าย อุทยานานนท์ พล.ท.ประภาส จารุเสถียร พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ. ถนอม กิตติขจร
๑๐. บริษัท Nedcol คณะกรรมการได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ จอมพลณีน ชูณหะวัณ พล.ต.ประมาณ อภิเรกสาร พล.อ.สุฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน ฯลฯ
๑๑. บริษัท PE Gunny Bags คณะกรรมการได้แก่ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์

จอมพลถนอม ชูณหะวัณ พล.ต.ประมาณ อภิเรณสาร พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์
พล.อ.ไสว ไสวแสนยากร

๑๒. บริษัทคองสิน เทรคคิง คณะกรรมการได้แก่ พล.ต.ประมาณ อภิเรณสาร พล.ต.
ศิริ ศิริโยธิน พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์

๑๓. บริษัทรัชตการเดินเรือ คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ.จิตติ
นาวีเสถียร พล.อ.ประภาส จารุเสถียร พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน

๑๔. บริษัทรัชตเหมืองแร่ คณะกรรมการได้แก่ พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ.จิตติ
นาวีเสถียร พล.ท.ประภาส จารุเสถียร พล.อ.ถนนอม กิตติขจร

๑๕. โรงแรมแสงสุริย์ คณะกรรมการได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ พล.อ.สฤษดิ์
ธนะรัชต์ ฯลฯ

๑๖. บริษัทสหสามัคคีค้าสัตว์ คณะกรรมการ อาทิ พล.ท.ประภาส จารุเสถียร
พล.อ.ไสว ไสวแสนยากร ฯลฯ

๑๗. บริษัทสถาพรฟิล์ม คณะกรรมการได้แก่ จอมพลถนอม ชูณหะวัณ พล.ต.อ.เผ่า
ศรียานนท์ พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์

๑๘. ธนาคารศรีอยุธยา คณะกรรมการ อาทิ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ พล.ต.ประมาณ
อภิเรณสาร ฯลฯ

๑๙. บริษัทศรีอยุธยา เทรคคิง คณะกรรมการได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ฯลฯ

๒๐. บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลชดบุรี คณะกรรมการ อาทิ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
จอมพลถนอม ชูณหะวัณ พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน พล.ต.ประมาณ อภิเรณสาร ฯลฯ

๒๑. บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลสุพรรณบุรี คณะกรรมการ อาทิ จอมพลถนอม ชูณหะวัณ
พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ฯลฯ

๒๒. บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลไทย คณะกรรมการ อาทิ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
พล.ต.ประมาณ อภิเรณสาร พล.ต.ต.ละม้าย อุทยานานนท์ พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน พล.อ.มุนี
มหาสันทน เวชยันวังสฤษดิ์ ฯลฯ

๒๓. บริษัทชาวไทย คณะกรรมการไคแก พล.อ.ถนอม กิตติขจร พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
 ฯลฯ

๒๔. บริษัทไทยท่า คณะกรรมการไคแก พล.อ.สาทร ธีระขันธ์ พล.ท.ประภาส จารุ-
 เสถียร พล.อ.ถนอม กิตติขจร พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน

๒๕. บริษัทเหล็กไทย คณะกรรมการ อาทิ พล.อ.ถนอม กิตติขจร พล.ต.ต.ละม้าย
 อุทยานานนท์ ฯลฯ

๒๖. บริษัทสหการเดินเรือ คณะกรรมการ อาทิ พล.ท.ประภาส จารุเสถียร พล.อ.ไสว
 ไสวแสนยากร ฯลฯ

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างนักการเมืองและนายตำรวจบางคนในลักษณะที่ผลประโยชน์
เกื้อกูลกันนั้นเองย่อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้นักการเมือง เปิดโอกาสให้นายตำรวจประจำ
การ เขาร่วมในคณะรัฐบาล และมีความสัมพันธ์ในทางการเมืองอย่างลึกซึ้งทั้งในลักษณะที่เปิดเผยและ
ซ่อนเร้น

๔. ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ กำล้างพลและอาวุธในการปฏิบัติการกิจทั่วประเทศ

จากการที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่กำล้างพลและอาวุธในการปฏิบัติการกิจทั่วประเทศคงได้
กล่าวในรายละเอียดมาแล้วข้างต้นได้ส่งผลให้ ตำรวจมีอำนาจครองในทางการเมือง เป็นอย่างสูง
ในลักษณะดังต่อไปนี้

๔.๑ ตำรวจใช้อำนาจหน้าที่ กำล้างพลและกำล้างอาวุธในการปฏิบัติการกิจเพื่อแสวงหา
และพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมืองด้วยตนเอง ลักษณะการกระทำดังกล่าวจะปรากฏเห็นได้ชัดได้แก่
กรณี พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะสร้างกองทัพตำรวจในลักษณะของรัฐตำรวจ
(Police State) ขึ้นโดยอาศัยงบประมาณและการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เพื่อการปราบปราม
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กิจการตำรวจได้ขยายภารกิจออกไป ตลอดจนมีกำลังพลและกำลังอาวุธใน
การปฏิบัติการในสายงาน อาทิ เช่น ตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจน้ำ กองบินตำรวจ ตำรวจรถไฟ
สุนัขตำรวจ ตำรวจดับเพลิง ตำรวจยานเกราะ ฯลฯ คำว่า "สี่เหล่าทัพ" จึงเกิดขึ้นในยุคนี้

๕๕. ดูรายละเอียดในบทที่ ๓

สามเหล่าทัพซึ่งหมายถึงรั้วของประเทศ อันได้แก่ทัพบก ทัพเรือ และทัพอากาศ อันมีมาตั้งแต่เริ่มนั้น ได้รับการปรับปรุงแต่งขึ้นมาอีกทัพ โดยมีมือของนายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เจ้าของระบบ "ลัทธิวิน".... อธิบดีตำรวจยิ่งใหญ่นี้ประกาศก้องว่า "ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้ ไม่มีสิ่งใดที่ตำรวจไทย จะทำไม่ได้" หนึ่งในเหล่าทัพ (ตำรวจ) ที่เพิ่มขึ้นมานี้ เพียบพร้อมไปด้วยกำลังระบบแบบทหาร จนกระทั่ง มีชิงไชย เฉลิมชวล เหา เทียบกับสามเหล่าทัพทุกอย่างทุกประการ ^{๕๖} การขยายงานตำรวจให้กว้างขวาง คึงกล่าว เพื่อเป็นการสร้างฐานอำนาจเพื่อเตรียมพร้อมในการปฏิบัติการ เพื่อการแสวงหาและพิทักษ์- รักษาอำนาจทางการเมืองของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ และคณะผู้สนับสนุน โดยการจับกุม ปราม- ปราม กำจัด ไซก่าลิ่ง เขาปะทะ หาข่าวความเคลื่อนไหว ฯลฯ ^{๕๗} ผลของการขยายงานและปฏิบัติ การคึงกล่าวของตำรวจได้ส่งผลให้ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ และนายตำรวจทั้ง หลายมีอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง เป็นอย่างสูง นักการเมืองและกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ อาทิเช่น ทหารบก ต้องยอมรับตำรวจในฐานะที่เป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มหนึ่งที่สำคัญที่สุดในขณะนั้นให้เข้าร่วมในคณะ รัฐบาลและมีอำนาจในทางการเมือง เบื้องควย คึงกรณีนี้ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมตำรวจ เลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะเดียวกัน ^{๕๘} นอกจากนี้ในลักษณะเดียวกันในกรณีการจับกุมในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ภายใต้คำสั่งของ พล.ต.ต. หลวงอดุลย์ เคชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ และได้มีการประหารชีวิตนักโทษทางการเมือง ๑๘ คน คึงกล่าวมาแล้วข้างตน บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดอยู่เบื้องหลังจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็คือ พล.ต.อ. หลวงอดุลย์ เคชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ^{๕๙} ในระยะที่พล.ต.อ. หลวงอดุลย์ ฯ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นระยะเวลาจนถึง ๕ ปี ปรากฏว่าได้รับตำแหน่งร่วมในคณะรัฐมนตรี

^{๕๖} อานนท์ ปุณศรีภักภา เรื่องเก็บ, หน้า ๔๑๐ - ๔๑๑.

^{๕๗} คุรายละเอียคในบทที่ ๓

^{๕๘} คุรายละเอียคในบทที่ ๓ และ ๔

^{๕๙} จากบันทึกของนายฉันทาแห่งหนังสือพิมพ์ประชามิตรกล่าวว่า จอมพล ป. ยอมรับว่ากลัว หลวงอดุลย์ ฯ อ่างในสว่าง ลานเหลือ เรื่องเก็บ, หน้า ๒๓.; คุรายละเอียคในบทที่ ๓

ตกลงมา แม้จะสิ้นสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยมีรัฐบาลพลเรือนแล้วก็ตาม อิทธิพลของ
ตำรวจในทางการเมืองก็หาได้สิ้นสุดไปไม่ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เขียนไว้ว่า

"นายควง ๆ พุทที่คุรุสภาว่าพอนายควง ๆ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วก็ส่งปลอยนักโทษการเมือง
จริงอยู่นายควง ๆ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่ในร่างกฎหมายดังกล่าวต้องทำความ
เข้าใจกับ พล.ต.อ.อคุลย์ ๆ อธิบดีตำรวจ ซึ่งเป็นผู้สั่งจับผู้ต้องหาการเมืองให้เขาเห็นความสมควร
ที่จะอภัยโทษและนิรโทษกรรม ทั้งนี้เพื่อความสามัคคีของทุก ๆ ฝ่าย.... พล.ต.อ.อคุลย์ ๆ นั้นเป็นคน
มีฉายาว่า "นายพลตาตุ" เป็นคนที่ไม่ยอมใครใหญ่ใหลบคมง่าย ๆ ถ้าอยู่ที่ ๆ นายควง ๆ ซึ่งเพิ่งได้
เป็นนายกรัฐมนตรีตามวิธีการดังกล่าวแล้วในชอกอน ๆ เกิดจะแสดงบุญบารมีของตนโดยส่งปลอยผู้-
ต้องหาการเมืองโดยไม่ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกับ "นายพลตาตุ" ซึ่งเป็นผู้จับผู้ต้องหาการ-
เมืองก็เป็นผู้ทำพระเดช แตนายควง ๆ จะเป็นผู้ทำพระคุณเอาหน้าแก่ผู้ต้องหาการเมืองแล้ว เรื่อง
ก็อาจจะยุ่ง.... นายทวี บุญยเกตุและข้าพเจ้าต้องช่วยกันทำความเข้าใจกับ "นายพลตาตุ" และ
ขอรองให้นายปวย อังภาภรณ์ ซึ่งเจงขอความที่ข้าพเจ้าส่งโทรเลขกลับไปให้สัมพันธ์มิตรทราบ เมื่อ
"นายพลตาตุ" เห็นชอบในหลักการแล้ว จึงได้มอบให้ นายทวี บุญยเกตุ เป็นผู้ร่างกฎหมายอภัยโทษ
และนิรโทษกรรม...." ๒๐ เป็นต้น

๔.๒ ตำรวจของคเวนการใช้อำนาจหน้าที่กำลังพลและกำลังอาวุธในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อ
เป็นการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์และอำนาจของคนในทางการเมือง ตำรวจนอกจากเป็นหน่วยงาน
ที่มีอำนาจหน้าที่กำลังพลและกำลังอาวุธที่เป็นเครื่องครองในทางการเมืองอยู่แล้ว ตำรวจยังเป็น
หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริการประชาชนในการ รักษาความสงบ ป้องกันอาชญากรรมปราบปรามอาชญากรรม
คุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน และงานบริหารทั่ว ๆ ไป ๒๑ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวจะต้องปฏิบัติการ
ทุกขณะตลอด ๒๔ ชั่วโมง ลักษณะเงื่อนไขดังกล่าวนี้เองได้ส่งผลตำรวจบางกลุ่มนำมาใช้เป็นอำนาจ
ครองในการ เรียกร้องผลประโยชน์และอำนาจในทางการเมืองนอกเหนือจากการใช้อำนาจหน้าที่

๒๐ ปรีดี พนมยงค์ เรื่อง เกม, หน้า ๗๔ - ๗๕.

๒๑ พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ เรื่อง เกม, หน้า ๙ - ๑๐.

กำลังพลกำลังอาวุธที่มีอยู่ในการปฏิบัติการแสวงหาอำนาจทางการเมือง โดยการรณรงค์ทางการเมือง
หน้าที่ตนที่ตนพึงกระทำมาตลอด ๒๔ ชั่วโมง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การนัดหยุดงาน ซึ่ง เป็นการ
ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก อาทิเช่น กรณีการนัดหยุดงานของตำรวจ
บางส่วนภาคใต้ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ. ๒๕๑๔) เพื่อประท้วงคำสั่งรัฐบาลที่มีคำสั่งให้ปล่อย
ผู้ต้องหากรณีเผาจวนผู้ว่าราชการจังหวัด หรือกรณีการนัดหยุดงานของตำรวจบางส่วนในภาคเหนือใน
วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อประท้วงการปล่อยตัวผู้นำชาวนาภาคเหนือและนิสิตนักศึกษาซึ่ง
ถูกจับกุมที่จังหวัดลำพูนในวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ และกรณีการต่อต้าน ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้การสอบสวนอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง
และตำรวจร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎร ๒๖ ซึ่งในกรณีดังกล่าว เป็น เรื่องทางกระบวนการนิติบัญญัติ
ความไม่พอใจและการก้าวท้าวกระบวนการนิติบัญญัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจในระบับผู้บังคับกองนอก
ประชุมกันที่โรงแรมนารายณ์ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ จำนวนประมาณ ๒๕๐ คน โดยมี
เงื่อนไขต่อรองกับฝ่ายรัฐบาลและนิติบัญญัติ อาทิ เรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถอนพระราช-
บัญญัตินั้นเสีย และให้กรมตำรวจแยกตัวออกจากภารกิจคุ้มครองรวมมหาดไทย ๒๓ เป็นต้น

พฤติกรรมดังกล่าวสืบเนื่องมาจาก ประการแรก ภายหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
เป็นต้นมา การเมืองการปกครองได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้น สภาวะการณ
โดยทั่วไปกลุ่มต่าง ๆ ได้มีการเรียกร้องสิทธิโดยการรวมกลุ่มเพื่อ เป็นพลังต่อรองผลประโยชน์มาก
ยิ่งขึ้นเป็นอันมาก ประการที่สอง ในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน ปรากฏว่าการพัฒนาบ้านเมืองเป็นไป
อย่างรวดเร็วให้กิจการตำรวจขยายอำนาจหน้าที่และอัตรากำลังมากขึ้นทุกขณะ และมีโครงสร้างใน
ลักษณะรวบอำนาจ จึงส่งผลให้ตำรวจมีอำนาจมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมจนสามารถรวมตัวกัน เป็นกลุ่มอิทธิพล
เพื่อต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองที่สำคัญที่สุดกลุ่มหนึ่ง ประการที่สาม ตำรวจในทัศนะของประชาชน
โดยทั่วไปมักยอมรับและมีทัศนะว่าตำรวจ เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีอำนาจมากที่สุด

๒๒ ศิวะ รัชิต, "ลมตะวันออก," เรื่องเดิม, หน้า ๕.

๒๓ ประชาชาติ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓๔๓ วันอาทิตย์ที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๔, หน้า ๑๐.

"นายตำรวจประจำท้องถิ่น-อิเหนาก้เอาเสียเอง," เรื่องเดิม, หน้า ๕ - ๑๓.

บทบาทของตำรวจจึงมักจะเป็นที่สนใจของประชาชนและสื่อมวลชนโดยทั่วไป จึงไม่เป็นการยากที่ตำรวจจะขยายอิทธิพลทางการเมือง และประการที่ดี ภาระหน้าที่ของตำรวจ เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนต้องการที่จะใช้บริการทุกขณะ ดังนั้น เงื่อนไขดังกล่าวจึง เป็นพลังในการต่อรองทางการเมืองที่ได้ผลเป็นอย่างมากโดยอาศัยวิธีการรวมตัวกันมีคหุคงาน

สรุป

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นในยุคสมัยใดที่นักการเมืองขาดพลังสนับสนุนหรืออ่อนแอ ในขณะที่เดียวกันที่ผู้นำภายในกรมตำรวจ อันได้แก่อธิบดีกรมตำรวจ เป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีอิทธิพลเหนือนักการเมืองแล้ว ตำรวจจะสามารถสร้างอิทธิพลทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยเป็นไปในลักษณะการสร้างอิทธิพลทางการเมืองโดยประการแรก ได้แก่การมีอำนาจทางการเมืองโดยตรง หรือการที่นายตำรวจบางคนดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง ประการที่สอง ได้แก่การมีอำนาจทางการเมืองโดยทางอ้อม กล่าวคือ นายตำรวจบางคนมีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองอย่างแท้จริง และมีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง.